

Concept Koersdocument Ruimtelijk Erfgoed

Inhoudsopgave

Inleiding en kader

1. Inleiding en aanleiding	3
2. Betekenis van ruimtelijk erfgoed	4
2.1 Intrinsieke waarde: historische rijkdom	4
2.2 Identiteitswaarde: herkenbaarheid, eigenheid, thuis	5
2.3 Economische waarde	5
3. Context	6
3.1 Rijksbeleid	6
3.2 Provinciaal beleid	7
3.3 Ruimtelijk erfgoedbeleid Deventer	8

Deventer koers

4. Bouwstenen voor de Deventer koers	9
4.1 Deventer en ruimtelijk erfgoed	9
4.2 Autonome ontwikkelingen	11
4.3 Ruimtelijke opgave voor Deventer	12
5. Deventer koers en ambities	12
5.1 Van sectoraal naar integraal gebiedsgericht erfgoedbeleid	12
5.2 Pijlers ruimtelijk erfgoedbeleid	13
5.3 Pijler 'Basis op orde'	14
5.4 Pijler 'Kaderstellen en ruimte bieden'	14
5.5 Pijler 'Presenteren en uitdragen'	16
5.6 Pijler 'Proactief transformeren'	18

Financiën

6. Financiën en capaciteit	20
6.1 Financiën	20
6.2 Capaciteit	21
6.3 Scenario's	22
Literatuurlijst	26

Inleiding en kader

1. Inleiding en aanleiding

Deventer kent een lange traditie in monumentenzorg en archeologie. Onze historisch zeer rijke gemeente heeft al jaren veel gebouwen en schatten in de bodem veiliggesteld dan wel onderzocht. Daarmee is Deventer nationaal en internationaal op de kaart gezet.

De laatste jaren komt er steeds meer aandacht voor de samenhang tussen gebouwde monumenten, stedenbouwkundige, landschappelijke en archeologische waarden en spreken we in dit verband over ruimtelijk erfgoed (of cultuurhistorie). Hiermee maken we, met alle aandacht voor de samenhang, onderscheid ten opzichte van de roerende erfgoedcollecties van bijvoorbeeld archieven, bibliotheken en musea.

Er is een groeiend bewustzijn dat het ruimtelijk erfgoed in hoge mate bijdraagt aan het aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat in onze gemeente en aan het onderscheidend karakter in de citymarketing. De waarde van ruimtelijk erfgoed is onvervangbaar en kan een grote bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van ruimtelijke plannen.

In de huidige praktijk ontbreekt echter een heldere koers en moeten nog te vaak ad hoc beslissingen worden genomen waardoor soms monumentale waarden en de samenhang verloren gaan. Een helder erfgoedbeleid dat recht doet aan de positie en potentie van Deventer als monumentengemeente, is onmisbaar.

Daarnaast vraagt de landelijke 'Modernisering Monumentenzorg' een veranderende rol en verantwoordelijkheid van de gemeentelijke overheid. Het accent verschuift van objectgerichte monumentenzorg naar een gebiedsgerichte benadering.

Dit zijn de belangrijkste aanleidingen voor ons College om de Deventer Koers voor het Ruimtelijk Erfgoed voor de toekomst neer te zetten.

Dit Koersdocument geeft duidelijkheid over de positie van het ruimtelijk erfgoed in Deventer. Het geeft de richting op basis van keuzes ten aanzien van ambitieniveau, prioriteiten en de activiteiten die daarbij horen. Het Koersdocument geeft het kader aan waarbinnen de komende jaren keuzes kunnen worden gemaakt en activiteiten worden uitgevoerd.

2. Betekenis van ruimtelijk erfgoed

Dagelijks lopen groepen toeristen en inwoners door de Deventer binnenstad om de rijke geschiedenis te ervaren. De middeleeuwse binnenstad herbergt grote concentraties van monumentale panden in een vrijwel onaangepaste stedelijke structuur. Daardoor bekleedt Deventer een toppositie in de landelijke lijst van monumentensteden. Ook de cultuurhistorische waarden in het landelijk gebied met zijn kernen zijn talrijk. De waarden zitten niet alleen in de gebouwde elementen, maar ook in bijvoorbeeld landschappelijke en archeologische structuren en elementen, erfstructuren en erfinrichting. Zeker nu steden meer op elkaar gaan lijken, is er weer veel behoefte aan (lokale) identiteit en herkenbaarheid.

Het ruimtelijk erfgoed is in meerdere opzichten van belang voor Deventer. Er is een onderscheid aan te brengen in de waarden die het ruimtelijk erfgoed vertegenwoordigt. Deze waarden van ruimtelijk erfgoed vormen de onderbouwing van dit Koersdocument.

2.1 Intrinsieke waarde: historische rijkdom

Deventer heeft een schat aan waarden in en boven de grond: het ruimtelijk erfgoed. Denk hierbij aan de bijzonder gave middeleeuwse stadsstructuur en monumenten uit de tijd van het handelsverbond de Hanze, het Grote Kerkhof met de fysieke getuigen van de geestelijke, wetenschappelijke en de wereldlijke macht, de singelbebouwing, de kernen en landgoederen in het buitengebied, industriële complexen uit de tijd dat industrie hier hoogtij vierde, kanalen en boerderijen. In de grond zijn nog vele schatten verborgen, zoals resten van huizen en verdedigingswerken. Ruimtelijk erfgoed is niet reproduceerbaar en daardoor alleen al van onvervangbare waarde.

2.2 Identiteitswaarde: herkenbaarheid, eigenheid, thuis

De identiteit van een plek, van een gemeente, een stad zit in dat wat die plek 'eigen' maakt en je een gevoel geeft van thuishoren bij. Het IJsselgezicht met de Weldekade, de Lebuinustoren, Huis Nieuw Rande, de Oude Molen, zijn bakens die vertellen dat we thuis zijn. Deventeraren zijn trots op hun oude stad, op hun Sallands landschap. Het bindt ons en we ontleen er onze identiteit aan. De verschillende perioden uit het verleden zijn voelbaar in de stad, maar ook op het niveau van erven vaak nog goed zichtbaar. De identiteitswaarde wordt tevens bepaald door de betekenis die mensen aan elementen hebben toegekend, anders dan de oorspronkelijke betekenis van het element.

2.3 Economische waarde

Erfgoed is van belang voor onze economie. Jaarlijks komen er honderdduizenden mensen naar Deventer om van haar cultureel erfgoed te genieten. Ruim 10 % van de bezoekers in Deventer maakt een stadswandeling. Dat is in vergelijking met andere steden een hoog getal. Het historische centrum van de stad is daarbij de belangrijkste trekker. De vele monumentale panden in het Bergkwartier, rondom de Brink en het Grote Kerkhof, zijn hierbij het meest genoemd. De topcollectie van de binnenstad vormt een belangrijke basis voor aantrekkelijk winkelen. Naast de binnenstad zorgt ook het aantrekkelijke omliggende cultuurlandschap voor meer recreatie, toerisme en daarmee nieuwe banen. Bovendien draagt een aantrekkelijk vestigingsklimaat bij aan de concurrentiepositie van Deventer. De kwaliteit van de leefomgeving is een van de factoren die de aantrekkingskracht van de omgeving op mensen en bedrijven bepaalt. Juist nu kan worden ingezet op de aantrekkelijkheid van de omgeving om investeerders en bewoners te blijven trekken.

“Kunst en cultuur zijn voor een stad niet de slagroom op de taart, ze zijn van cruciaal belang voor de aantrekkingskracht van een stad en de lokale economie. Vooral de podiumkunsten en het historische erfgoed zijn meetbaar van belang voor de stad.” Aan het eind van 2010 heeft de hier geciteerde Gerard Marlet een onderzoek gedaan naar de culturele aantrekkingskracht van Deventer en deze vergeleken met andere Overijsselse steden. Hieruit blijkt dat het belang van de monumenten en historische binnenstad van Deventer hoog scoort ten opzichte van andere Overijsselse steden (bv Zwolle), waarmee het zorgvuldig in stand houden daarvan aantoonbaar van economisch belang is.

3. Context

Hieronder worden het wettelijk - en beleidskader beschreven waarbinnen de gemeentelijke taken op het gebied van het ruimtelijke erfgoed worden uitgevoerd.

3.1 Rijksbeleid

De Wet op de archeologische monumentenzorg

De afgelopen 15 jaar heeft de Nederlandse archeologie grote veranderingen doorgemaakt. In 1992 werd door de Europese landen het verdrag van Malta ondertekend. Dit verdrag heeft tot doelstelling cultuurhistorische en archeologische waarden als gemeenschappelijk Europees Erfgoed te beschermen en een volwaardige plaats te geven in besluitvorming en ruimtelijke inrichting. Hierbij werd als uitgangspunt gehanteerd dat archeologie zo veel mogelijk in de bodem bewaard moest blijven (behoud in situ) en dat initiatiefnemers van bodemverstorende activiteiten verplicht zijn om de kosten van behoud of onderzoek te dragen. Ook werd het belang van het beleefbaar en beschikbaar maken van de resultaten van archeologisch onderzoek aan het publiek onderstreept.

Op grond van de Wet op de archeologische monumentenzorg (van kracht sinds 1 september 2007) ligt de verantwoordelijkheid voor het meewegen van archeologische belangen in de planvorming bij de gemeenten. Zij moeten ervoor zorgen dat archeologische waarden en verwachtingen volledig worden meegewogen in ruimtelijke plannen. Hierbij is gekozen voor een systematiek die aansluit op de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening. Uitgangspunt is verankering van deze waarden in bestemmingsplannen. De verwachtingen en waarden uit archeologische verwachtingskaarten worden meegenomen op de plankaarten waarbij wordt aangegeven hoe met deze waarden moet worden omgegaan. Op basis hiervan kunnen archeologische eisen worden gesteld aan bouw, aanleg en sloopvergunningen.

Monumentenwet 1988

De wettelijke taken op het gebied van monumentenzorg zijn vastgelegd in de Monumentenwet 1988. De Monumentenwet verplicht gemeenten voor wat betreft het gebouwde erfgoed:

- een monumentenverordening op te stellen;
- een monumentencommissie in te stellen;
- vergunningen te verlenen.

Daarnaast hebben gemeenten op grond van de Monumentenwet de bevoegdheid gemeentelijke monumenten en gezichten aan te wijzen. Het aanwijzen van rijksmonumenten en gezichten is een bevoegdheid van het Rijk waarbij de gemeente een adviserende rol heeft. Deventer beschikt over ruim 500 rijksmonumenten. Met betrekking tot deze Rijksmonumenten heeft de gemeente de wettelijke taak de lijst te beheren, de vergunningen te verlenen, toezicht te houden en waar nodig te handhaven. Daarnaast is de gemeente verplicht de beschermde gezichten op te nemen in bestemmingsplannen.

Modernisering monumentenzorg

Op 29 september 2009 verzond de toenmalige minister Plasterk, mede namens de ministers van LNV en VROM, de beleidsbrief over de modernisering van de monumentenzorg aan de Tweede Kamer. Met de beleidsbrief wordt een omslag neergezet van een van oudsher objectgerichte naar gebiedsgerichte monumentenzorg.

Gebiedsgerichte monumentenzorg

Gebiedsgerichte monumentenzorg betekent dat naast de traditionele bescherming van het 'object' alleen, de aandacht wordt gericht op het object en zijn omgeving, de gehele ruimtelijke context en ruimtelijke structuren. Bij gebiedsgerichte monumentenzorg wordt cultuurhistorie ingebracht en meegewogen in de ontwerpfase van ruimtelijke plannen.

De minister wil een verschuiving tot stand brengen van 'hindermacht' achteraf, naar kennisvergaring, analyse en afweging vooraf. Hiermee wordt de systematiek van de archeologische monumentenzorg ook geldig voor het ruimtelijk erfgoed boven de grond.

De nieuwe monumentenzorg van rijkswege rust op de volgende drie pijlers:

Pijler 1

Cultuurhistorische belangen meewegen in de ruimtelijke ordening

Goede ruimtelijke ordening betekent dat er een integrale afweging plaatsvindt van alle belangen die effect hebben op de kwaliteit van de ruimte. Cultuurhistorie is één van die belangen. Vooralsnog werd een harde basis om 'aan tafel' te komen bij planontwikkeling gemist.

Om de rol van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening te borgen, wordt het wegen van cultuurhistorische belangen medio 2011 verankerd in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Dit betekent dat gemeenten een analyse moeten maken van de cultuurhistorie in het bestemmingsplangebied en daar conclusies aan moeten verbinden die in het bestemmingsplan verankerd worden. Daarbij is niet alleen de status van objecten van belang, maar meer nog de cultuurhistorische waarden van de gehele omgeving.

Pijler 2

Krachtiger en eenvoudiger regelgeving

Een goede integratie van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening maakt een verkleining van het monumenten gebonden instrumentarium mogelijk. Monumentenzorg wordt steeds meer het domein van burgers en eigenaren van monumentale panden. De Minister wil de kennis van burgers en organisaties beter gebruiken door hen te betrekken bij bijvoorbeeld het waarderen en selecteren van nieuwe monumenten.

Naast de burger krijgt ook de monumenteneigenaar meer ruimte. Door de sectorale regelgeving eenvoudiger en doeltreffender te maken, wordt de monumenteneigenaar meer vertrouwen geschonken. De overgrote meerderheid van monumenteneigenaren is trots op zijn monument en is bereid om extra moeite te doen en extra kosten te maken om het te onderhouden. Daar waar procedures geen of geringe meerwaarde hebben voor het monument, wordt meer vergunningvrij. Meer energie zal gaan naar wat echt een meerwaarde kan leveren: transformaties van panden, complexen en landschappen, naoorlogse woonwijken, herbesteding.

Pijler 3

Bevorderen van herbesteding

Historische gebouwen, complexen of terreinen horen ook vandaag de dag betekenis te hebben. Een nieuwe bestemming kan het gebruik en daarmee de mogelijkheden tot behoud vergroten. Ingrepen in de bestaande situatie kunnen nodig zijn.

De komende jaren ontstaat een grote opgave door de leegstand van ondermeer kerken, scholen, boerderijen en industriële complexen. Planvorming bij herbesteding duurt soms jaren en leegstand tast het gebouw aan. Het beleid in de derde pijler is erop gericht de gebouwen gedurende de planperiode tegen verloedering te beschermen en rust, ruimte en tijd te bieden om plannen te ontwikkelen en financiers te vinden.

Concrete maatregelen ter uitvoering van deze pijler zijn onder meer het inrichten van een kennisprogramma, het opstellen van een wind- en waterdichtregeling en verdere subsidiemogelijkheden bij herbesteding.

3.2 Provinciaal beleid

De provincie Overijssel heeft een duidelijke visie en rol op het gebied van ruimtelijk erfgoed. De Provincie stuurt aan op het beter in kaart brengen van de cultuurhistorische waarden, waaronder ook archeologische waarden, van Overijssel en komt daarom met subsidies voor het zichtbaar en kenbaar maken van deze waarden.

In de Omgevingsvisie stelt de provincie: 'Cultureel erfgoed is een integraal onderdeel van ruimtelijke plannen. We maken werk van voorlichting over en bewustwording van de waarde van ons erfgoed. We kiezen voor een ontwikkelingsgerichte strategie door cultuurhistorisch erfgoed te verbinden met de hedendaagse samenleving en de uitdagingen en opgaven waar we in Overijssel voor staan.'

Op grond van de Wet op de archeologische monumentenzorg is de provincie verantwoordelijk voor het beheer van de opgegraven vondsten en opgravingsdocumentatie. Dit betekent dat gemeenten met een opgravingsvergunning in de nieuwe wetgeving geen eigen depot meer hoeven te hebben.

Vanuit het bovenstaande provinciale beleid vloeien niet direct verplichte taken voort voor de gemeente, maar door het beschikbaar stellen van cofinanciering voor projecten met een integrale aanpak worden gemeenten gestimuleerd gebiedsgericht te gaan werken.

3.3 Ruimtelijk erfgoedbeleid Deventer

Archeologie

Binnen de gemeente Deventer is vanaf 2000 gewerkt in de geest van Malta. Voor het gehele grondgebied van de gemeente Deventer is een verwachtingskaart opgesteld. Deze verwachtingskaart is gebaseerd op hoogteligging, fysische geografie, historische informatie en reeds bekende archeologische vindplaatsen. Locaties die op deze verwachtingskaart een middelhoge of hoge verwachting hebben, worden opgenomen in het bestemmingsplan. In het bestemmingsplan wordt aangegeven hoe met deze archeologische verwachtingen en waarden moet worden omgegaan. Op basis van het bestemmingsplan kunnen voorwaarden worden verbonden aan sloop, bouw en aanlegvergunningen. Voor gebieden waar nog een oud bestemmingsplan van kracht is, is deze mogelijkheid via de erfgoedverordening geregeld.

Wanneer een locatie groter is dan de in het bestemmingsplan aangegeven oppervlakte wordt veelal door middel van boringen gecontroleerd of de bodemopbouw intact is en of rekening moet worden gehouden met archeologische waarden ter plaatse. Bij grotere locaties vindt daarna veelal proefsleuvenonderzoek plaats. Door het aanleggen van smalle sleuven wordt vastgesteld of vindplaatsen aanwezig zijn en wat de kwaliteit van deze vindplaatsen is. Indien de vindplaats behoudenswaardig is, wordt geprobeerd de vindplaats te behouden door plaanpassing of archeologievriendelijk bouwen. Indien dit niet mogelijk is, moet de vindplaats worden opgegraven.

Bij het selecteren van behoudenswaardige vindplaatsen wordt allereerst gekeken naar de kwaliteit van de vindplaats. Daarnaast kan ook de zeldzaamheid een rol spelen. Om deze zeldzaamheid te bepalen en te kiezen welke vindplaatsen behoudenswaardig zijn, is een overzicht van de reeds bekende vindplaatsen nodig. Hierbij dient zowel naar Deventer als de bredere regio te worden gekeken. In 2011 wordt de Deventer Onderzoeksagenda afgerond die een overzicht geeft van de stand van onderzoek. Op basis daarvan zal een selectiebeleid worden opgesteld.

Op dit moment zijn er nog geen gemeentelijke archeologische monumenten aangewezen; echter de mogelijkheid is opgenomen in de Erfgoedverordening.

Monumenten

Op grond van de Monumentenwet 1988 beschikt Deventer over een Monumentenverordening (Erfgoedverordening 2010) en is er een monumentencommissie ingesteld (Planadviesraad Monumenten en Beschermd Stadsgezicht).

Daarnaast heeft Deventer gebruik gemaakt van de bevoegdheid gemeentelijke monumenten aan te wijzen (circa 600), heeft Deventer het Beleidsplan Monumentenzorg 1993-1996 vastgesteld en beschikt Deventer over diverse subsidieregelingen. Op grond hiervan heeft de gemeente naast de in hoofdstuk 3.1 genoemde taken, nog de volgende taken:

- Aanwijzing van gemeentelijke monumenten en beschermde gezichten;
- vergunningverlening, toezicht en handhaving gemeentelijke monumenten;
- beheer gemeentelijke monumentenlijst;
- beschikken en begeleiden subsidieaanvragen.

Overig ruimtelijk erfgoed

Het beleid voor ruimtelijk erfgoed kent binnen de gemeente twee sectorale pijlers, monumentenzorg en archeologie, maar het accent verschuift van een objectgerichte benadering naar een steeds meer gebiedsgerichte benadering. De cultuurhistorische waarden spelen nu dikwijls al een rol in diverse andere gemeentelijke visies en plannen, zoals bijvoorbeeld in het Landschapsontwikkelingsplan (LOP), de welstandsnota, het Actieprogramma Platteland, Deventer 2030 en de Visie Binnenstad Zuid. Ook krijgen de ontwikkeling en transformatie steeds meer ruimte naast het koesteren en conserveren. Deze verschuiving is in de praktijk in Deventer al enige tijd gaande en zal zich daar verder ontwikkelen. Er wordt steeds vaker gekozen voor gebiedsgerichte en integrale planvorming, zoals bijvoorbeeld in het Havenkwartier. Hiermee krijgen ook onderdelen als de historische stedenbouwkundige structuur van de stad en de historische wegenpatronen en erfstructuren de aandacht die ze verdienen.

Deventer koers

4. Bouwstenen voor de Deventer koers

4.1 Deventer en ruimtelijk erfgoed

Deventer is ruimtelijk erfgoed. De vele archeologische vindplaatsen en vondsten, gebouwde monumenten, (monumentale) elementen, landschappelijk cultuurhistorisch erfgoed, historische stedelijke structuren en (monumentale) openbare ruimte zijn onmisbaar voor de identiteit, ruimtelijke kwaliteit, de beleving en het imago van Deventer. Zij verdienen aandacht en zorg. Dit komt ook helder naar voren in onderstaande zinsneden uit het coalitieakkoord en het Structuurplan:

Uit het coalitieakkoord Deventer 2010-2014:

“Het culturele erfgoed van onze stad, geconcentreerd in de oude binnenstad, is belangrijk. De opgave om voor onze monumenten te zorgen en het stadsgezicht te bewaren nemen we serieus. Met ons erfgoed is Deventer rijk en door het erfgoed is Deventer aantrekkelijk voor cultuurtoerisme. Een culture sector die inspeelt op cultuurtoerisme, is voor Deventer ook in andere opzichten belangrijk. Een sterk cultureel voorzieningenniveau is een investering in de concurrentiekracht van heel Deventer. Het maakt het bijzonder aantrekkelijk om in Deventer te komen wonen en werken. Het draagt op een positieve wijze bij aan de marketing van Deventer en geeft een impuls aan creativiteit en innovatie. Daarnaast is er voor detailhandel en horeca direct economisch rendement. “

Integraal streefbeeld Deventer Land (uit het Structuurplan Deventer 2025):

“Deventer zet in op behoud en versterking van het kleinschalig karakter van het landschap. Bij ontwikkelingen in het landelijk gebied wordt rekening gehouden met de karakteristieke landschappelijke structuur met een ontwikkelingsgerichte benadering van cultuurhistorische kwaliteiten. Karakteristieke eigenschappen van het landelijk gebied rondom Deventer worden gebruikt als aanknopingspunten bij de vormgeving van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Deventer zet in op het versterken van recreatieve en toeristische functie van het buitengebied.”

Deventer heeft een reputatie

Deventer is één van de grote monumenten- en archeologiegemeenten in het land. Vanwege het grote aantal monumenten en de aandacht en aanpak in het verleden staat Deventer ook bekend als een echte 'monumentengemeente'. Niet alleen onder bezoekers en toeristen maar ook in de vakwereld.

Vanaf de jaren '60, na het verschijnen van de eerste monumentenwet, heeft de aandacht zich vanwege de omvang van de gemeente en het grote aantal stadsmonumenten vooral geconcentreerd op de binnenstad. Sinds de jaren '70 zijn de cultuurhistorische waarden van de binnenstad landelijk en ook in Deventer steeds meer herkend en gewaardeerd. De Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing (1984) bleek ook in Deventer een enorme stimulans om waardevolle gebouwen of stadsdelen te restaureren. Sinds de verdergaande decentralisatie van taken naar gemeenten in 1988 (nieuwe monumentenwet) heeft de gemeente er (rijks)taken bij gekregen en eigen beleid ontwikkeld. Op basis van die regelgeving zijn de gemeentelijke taken uitgebreid en is veel deskundigheid en kennis opgebouwd.

De eerste archeologische opgraving in Deventer vond plaats in 1903 op het Banekaterveld. Vanaf 1948 was de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek actief in Deventer. Ze voerden grote opgravingen uit aan de Polstraat (1948), op de Nieuwe Markt (1951), in de Lebuinuskkerk (1961) en op de Stromarkt (1966). Sinds 1969 was ook de Dienst Openbare Werken van de gemeente Deventer bij tijd en wijle actief in het vastleggen van vondsten die aan het licht kwamen bij allerlei bouwwerkzaamheden. In het zelfde jaar begon ook de Archeologische Werkgemeenschap Nederland met het doen van opgravingen. In 1994 stelde Deventer samen met Zutphen een eerste professionele archeoloog aan. Deze adviseerde in allerlei bouwprojecten en groef waar nodig samen met de AWN vindplaatsen op. In 1999 was er voldoende werk voor een eigen gemeentelijk archeoloog en kwam er een einde aan de samenwerking met Zutphen. Kort daarna werd Archeologie Deventer opgericht en kreeg Deventer een eigen veldteam. De gemeente kreeg hiermee een eigen opgravingsbevoegdheid en kon zelfstandig opgravingen blijven doen. Sindsdien heeft Archeologie Deventer enkele honderden projecten uitgevoerd in de binnenstad en het buitengebied van Deventer. De kwaliteit van onderzoek en rapportages staan in het land hoog aangeschreven. Voor booronderzoek en proefsleuven wordt daarnaast naar volle tevredenheid gebruik gemaakt van de markt.

De inzet van betrokken partijen in de stad, zoals bijvoorbeeld Stichting Oud Deventer, NV Bergkwartier, AWN en Stichting Industrieel Erfgoed hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de goede reputatie van Deventer. Deze partijen zetten zich dagelijks in voor het behoud, herstel, beheer en bekendheid van de cultuurhistorische waarden in Deventer.

Ook is er in Deventer een sterk groeiende betrokkenheid en participatie van burgers en partijen op het gebied van ruimtelijk erfgoed. Dit blijkt onder andere uit discussies rond ontwikkelingen in de historische binnenstad, maar ook uit de aanwezigheid van verschillende partijen in het buitengebied, zoals Stichting Monumenten Buitengebied.

4.2 Autonome ontwikkelingen

In de vorige hoofdstukken zijn ontwikkelingen beschreven die de komende tijd tot een verandering in het erfgoedbeleid leiden. Deze ontwikkelingen vragen om een andere benadering.

Modernisering van de monumentenzorg (Momo)

Het rijksbeleid vraagt een andere manier van denken en handelen van gemeenten (zie hiervoor ook paragraaf 3.1). De verantwoordelijkheid voor gebiedsgericht monumentenbeleid is nieuw. Meer dan voorheen zal de nadruk moeten liggen op het proactief meedenken en gebiedsgericht benaderen. Ook communicatie over en weer met eigenaren en belanghebbenden zal een veel centralere rol moeten krijgen dan voorheen.

Het nieuwe Rijksbeleid heeft de volgende consequenties voor de gemeenten:

Cultuurhistorie verankeren in de RO

Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro, medio 2011) zijn gemeenten wettelijk verplicht om:

- de juiste cultuurhistorische informatie te inventariseren en te beoordelen;
- de belangen af te wegen;
- de cultuurhistorische waarden in het bestemmingsplan te borgen;
- nieuwe ontwikkelingen te beoordelen;
- een structuurvisie¹ te maken;
- hierbij het Rijk- en provinciaal beleid te borgen.

Krachtiger en eenvoudiger regelgeving

- de vergunningplicht voor kleine ingrepen wordt afgeschaft (WABO);
- gebruik te maken van kwaliteitsnormen bij vergunningverlening en bij bouw- en woningtoezicht (aanbevolen);
- vergunningen te verlenen voor kleine ingrepen binnen 8 weken i.p.v. 26 weken.

Stimuleren herbesteding

De gevolgen voor gemeenten hiervan zijn:

- meer aandacht voor herbesteding van panden die leeg staan of leeg dreigen te komen staan, gebruik bevorderen van de wind- en water-dicht-regeling en de regeling voor haalbaarheidsstudies;
- voorbereidingsbesluit gebruiken om sloop te voorkomen.

¹ de minister stelt dat structuurvisies een goed instrument zijn voor deze pijler: Op basis van de Wro leggen rijk, provincies en gemeenten daarin hun ruimtelijke beleidsambities vast. Een structuurvisie bevat daarnaast ook uitleg over de realisatie. Het voordeel van het meenemen van de cultuurhistorie in de gemeentelijke structuurvisies is dat vervolgens bij het opstellen van bestemmingsplannen de inventarisatie uit de structuurvisie kan worden meegenomen. Naast een structuurvisie voor het gehele grondgebied is het ook mogelijk om een structuurvisie op deelaspecten op te stellen (art. 2.3. tweede lid Wro).

Dit zijn behoorlijk wat veranderingen in zowel de wettelijke taak, manier van denken en handelen van de gemeente. Naar aanleiding van vragen die door de Tweede Kamer gesteld zijn is in 2010 een onderzoek uitgevoerd of en in hoeverre gemeenten klaar zijn voor deze nieuwe taak. Uit de resultaten (november 2010) van dit onderzoek is de inschatting dat de middelgrote monumentengemeenten (waaronder Deventer) zo'n zeven jaar nodig zullen hebben om MoMoproof te worden.

Groei van het aantal beschermde monumenten

Het aantal monumenten in Deventer neemt in de komende jaren toe van 1100 naar circa 1250 monumenten. De monumentenlijst voor het buitengebied wordt geactualiseerd. Op basis van de actualisatie verwachten we op korte termijn een groei van het aantal monumenten met ca. 100.

Daarnaast zullen nog meer monumenten volgen uit de naoorlogse periode omdat het Rijk en de gemeente voor deze periode nog geen volledige inventarisatie en selectie hebben uitgevoerd.

4.3 Ruimtelijke opgave voor Deventer

Een gemeente als Deventer is ruimtelijk altijd in beweging. Bij veel van deze ruimtelijke ontwikkelingen is het ruimtelijk erfgoed een wezenlijk onderdeel. Op dit moment wordt over de omgang met het ruimtelijk erfgoed per ontwikkeling een ad hoc besluit genomen en bestaat er per project veel verschil tussen de inventarisatie van de waarden en het moment van inbrengen van deze waarden. Met een goed beeld van de cultuurhistorische waarden en een heldere structuur met betrekking tot het inbrengen en afwegen van deze waarden kunnen de samenhang van het ruimtelijk erfgoed maar ook de specifieke onderdelen uit de bouwhistorische ontwikkeling van Deventer gewaarborgd blijven. Bovendien biedt ruimtelijk erfgoed veel kansen en aanknopingspunten voor het ontwerpproces.

Van belang is nu te bekijken hoe in het licht van het wijzigende Rijksbeleid, de ruimtelijke opgave voor de gemeente Deventer en de bezuinigingen, de bovengenoemde waarden, netwerken en expertise zo goed mogelijk gewaarborgd kunnen worden.

5. Deventer koers en ambities

5.1 Van sectoraal naar integraal gebiedsgericht erfgoedbeleid

De komende jaren is het voor de gemeente Deventer van extra belang aantrekkelijk te blijven voor bedrijven en bewoners. Investerings zijn nodig om de aantrekkelijkheid en het onderscheidend karakter op peil te houden. Ingezet wordt op kwalitatieve groei. Het ruimtelijk erfgoed kan hier bij uitstek een bijdrage aan leveren. Cultuurhistorie geeft identiteit. Door deze 'identiteitsdragers' op een goede manier in te zetten bij ruimtelijke planvorming kan de ruimtelijke kwaliteit versterkt worden. Dit draagt vervolgens weer bij aan de positieve beleving van een gebied.

Gezien bovengenoemd belang en alle huidige ontwikkelingen kiezen we in Deventer voor een integraal erfgoedbeleid, waarbij ruimtelijk erfgoed structureel onderdeel wordt van alle fysieke beleidsvorming en ontwikkelingen. De inzet bij het vormgeven van het beleid is gebiedsgericht, ontwikkelingsgericht, creatief en gericht op samenwerking en stimulering.

Gebiedsgericht betekent dat de aandacht meer dan voorheen uitgaat naar de samenhang tussen object en omgeving, structuren en landschappen. Cultuurhistorie wordt in een vroeg stadium van de planvormingfase van ruimtelijke plannen ingebracht en meegewogen. Op deze manier kan het ruimtelijk erfgoed een bijdrage leveren aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van stad en platteland.

De gemeente stelt zich ontwikkelingsgericht op. Met een goed overzicht van de aanwezige erfgoedwaarden en verwachtingen kunnen heldere afwegingen gemaakt worden en kan in een vroeg stadium de dialoog aangegaan worden met ontwikkelaars. De insteek is hierbij gericht op nieuwe functies en de gebruikswaarde voor de toekomst, waardoor duurzame oplossingen gevonden worden. We stimuleren waar mogelijk herbestemming en transformaties.

Van sectoraal naar integraal vraagt creativiteit, zowel van de mensen die zich er mee bezig houden als inzet van middelen. Het gaat gepaard met een omslag in denken en handelen bij bestuur, het ambtelijk apparaat, het veld en burgers, waarbij cultuurhistorie een vanzelfsprekend onderdeel wordt. Daarnaast wordt er creativiteit verlangd in het duurzaam instandhouden en transformeren van het vele ruimtelijke erfgoed.

Bovenstaande kunnen we als gemeente niet alleen. De al opgebouwde band en samenwerking met de diverse partijen in de stad die zich dagelijks bezig houden met het erfgoed in Deventer wordt steeds belangrijker. We maken gebruik van de aanwezige kennis van deze partijen en eigenaren en richten ons op de samenwerking. Ook particulier initiatief wordt omarmd waarbij we zoeken naar mogelijkheden om verantwoordelijkheden en taken meer bij de samenleving neer te leggen.

5.2 Pijlers ruimtelijk erfgoedbeleid

Het erfgoedbeleid van Deventer berust op 4 pijlers. Op grond van deze pijlers krijgt het ruimtelijk erfgoed een positie in gemeentelijke organisatie, beleid en ruimtelijke planvorming die past bij een in cultuurhistorisch opzicht rijke gemeente als Deventer en die aansluit op de veranderende benadering van erfgoed.

Pijler 1

Basis op orde

We zorgen voor een goede basis voor het Deventer erfgoedbeleid. Dit betekent dat we de wettelijke taken en taken die horen bij een stad als Deventer met een rijk cultuurhistorisch verleden, goed kunnen uitvoeren. Hiervoor is een aantal zaken essentieel: de aanwezige waarden en kennis moet op orde zijn en (digitaal) toegankelijk, er is een logische inbedding van de verschillende taken binnen het ambtelijk apparaat en er is een duidelijke onderliggende infrastructuur met bijbehorende beleidsstukken en procesafspraken. Voor archeologie is hier al een start mee gemaakt, die prima als voorbeeld kan dienen voor het andere ruimtelijke erfgoed. Daarnaast zijn er ook projecten aan te wijzen waar bovenstaande voorwaarden al toegepast worden (Binnenstad) maar het blijft vooralsnog incidenteel en ad hoc.

Pijler 2

Kaderstellen en Ruimte bieden

We hebben vooraf duidelijk, in woord en kaartmateriaal, welke eisen we stellen en ruimte we bieden bij behoud en transformaties. Geen ad hoc beoordelingen meer maar gestroomlijnde processen met duidelijkheid voor initiatiefnemers. Met de kennis op orde en een goed functionerende (kennis)infrastructuur zijn we in staat heldere afwegingen te maken over de plek van het ruimtelijke erfgoed binnen ruimtelijke ontwikkelingen. We geven andere partijen de ruimte om binnen de gestelde kaders en op basis van de beschikbare informatie en kennis zelf met oplossingen te komen.

Pijler 3

Presenteren en uitdragen

De presentatie van en communicatie met betrekking tot het ruimtelijk erfgoed is van groot belang voor het behoud en de ontwikkeling ervan. Deventer heeft een rijk verleden, met een grote schat aan ruimtelijk erfgoed. Het is essentieel om deze topcollectie te tonen. Het erfgoed biedt inspiratie voor het verhaal, maar ook voor het ontwerp en de verhoging van de ruimtelijke kwaliteit. We presenteren ons ruimtelijk erfgoed helder en aantrekkelijk. Kennis en informatie zijn in principe voor iedereen beschikbaar waarbij de gemeente een onderdeel is van een groter (kennis-)netwerk. De Gemeente Deventer zet daarbij hoog in op de kracht van de samenleving.

Pijler 4

Proactief transformeren

Proactief erfgoedbeleid betekent naast consolideren en in stand houden, inzetten op ontwikkeling en hergebruik. Er moet sprake zijn van passend gebruik om een monument of historisch complex in stand te kunnen houden. De toekomst en het hergebruik staan hierbij centraal. Het gaat dan niet alleen om het object, maar om het geheel van object, omgeving en landschap. Dit vraagt om deskundigheid op het gebied van instandhouding, maar ook op het gebied van transformatie, selectie en de integratie in ruimtelijke processen.

Hieronder worden de pijlers nader toegelicht en voorbeelden gegeven van taken en activiteiten die hierbinnen passen.

5.3 Pijler 'Basis op orde'

Voordat er uitwerking kan worden gegeven aan de pijlers 2, 3 en 4, zorgt Deventer eerst dat zij de basis op orde heeft. Dit betekent dat Deventer in staat is de basistaken op het terrein van ruimtelijk erfgoed naar behoren uit te voeren.

Binnen de pijler 'basis op orde' rekenen we de wettelijke taken die een gemeente moet verrichten op het terrein van ruimtelijk erfgoed als ook de taken die bij een gemeente met grote cultuurhistorische waarden als Deventer behoren. De taken vloeien voort uit de Monumentenwet 1988, de Wet op de archeologische monumentenzorg, het per medio 2011 te wijzigen Besluit ruimtelijke ordening, de Erfgoedverordening van Deventer en diverse subsidieverordeningen waarover Deventer beschikt.

Tot deze taken behoren de zorg voor Rijks- en gemeentelijke monumenten en beschermde gezichten, archeologie, de integratie van cultuurhistorie in ruimtelijke planprocessen, en de begeleiding van subsidieaanvragen. Wat hierbij van belang is, is dat er een duidelijke samenhang is tussen deze verschillende taken en dat ze procesmatig goed ingebed zijn in de organisatie.

Voor het adequaat en efficiënt kunnen uitvoeren van de basistaken, zijn praktische instrumentaria (zoals toetsingscriteria vergunningaanvragen) en actuele kennis onontbeerlijk. Op basis van actuele kennis kunnen vergunningaanvragen sneller worden beoordeeld en eenvoudige kaders worden gesteld bij ruimtelijke planvorming. Daarnaast is de integratie van cultuurhistorie en ruimtelijke planvorming door derden gebaat bij goede en beschikbare kennis.

Binnen de pijler 'Basis op orde' hoort daarom ook het ontsluiten en beheren van alle beschikbare kennis en het ontwikkelen van een aantal praktische instrumenten.

Voorbeelden van taken die nog vormgegeven of uitgevoerd moeten worden binnen deze pijler zijn:

- opstellen standaardmethodiek ruimtelijk erfgoed in bestemmingsplannen
- inbreng kennis en advies in RO-trajecten (op basis van inventariseren en waarderen)
- uniforme digitale ontsluiting van de kennis over het ruimtelijk erfgoed
- opstellen selectiebeleid archeologie en monumenten
- opstellen toetsingscriteria vergunningaanvragen

5.4 Pijler 'Kaderstellen en ruimte bieden'

Een goed functionerende kennisinfrastructuur is het fundament onder het nieuwe monumentenstelsel zoals de minister dat nu voorstelt en is de basis voor de pijler 'kaderstellen en ruimte bieden'. Op basis van adequate kennis van de waarden van objecten, gebieden en hun relaties, kunnen keuzes worden gemaakt over behoud en beschermingsniveau. Pas dan kunnen kaders worden gesteld en kan ruimte worden geboden voor nieuwe ontwikkelingen.

Er is in onze lange traditie als rijke cultuurhistorische gemeente al veel kennis en informatie verzameld en aanwezig. Er zijn anno 2010 meer dan 500 rijks- en meer dan 500 gemeentelijke monumenten. De binnenstad is een rijksbeschermd stadsgezicht. In het buitengebied zijn verschillende beschermde gezichten aangewezen. Er zijn een archeologische verwachtingenkaart met veel informatie en een digitale monumentenkaart met als onderlegger de bodemkaart. Er is echter veel dynamiek (geweest), door de gemeentelijke herindeling, nieuwe wettelijke taken, vastgestelde visies etc. waardoor niet alles meer actueel is. Tevens zijn er hiaten in aanwezige kennis en instrumenten om doelstelling/ beleid vorm te geven.

In de afgelopen jaren hebben ad hoc beslissingen vanwege onbekende en onbeschermden waarden regelmatig geleid tot lange procedures, ongewenste ontwikkelingen en onzekerheid voor initiatiefnemers. Investeren in kennis, instrumenten en vaardigheden is nodig om tot een proactief gebieds- en ontwikkelingsgericht erfgoedbeleid te komen.

Sloop en plaatsingsverzoek beschermenswaardige boerderij

Bij een waardevolle boerderij in het buitengebied van Bathmen heeft een sloopaanvraag een forse procedure in gang gezet. De sloop van deze beschermenswaardige boerderij is tegengehouden door een verzoek om plaatsing op de monumentenlijst. Vervolgens is het traject gestart met zeer veel overleg met ontwikkelaar, een aanwijzingsprocedure en bezwaar vanuit de eigenaar. Hoewel alle inspanningen geleid hebben tot een mooi resultaat, te weten behoud van waardevolle onderdelen, had het traject voorkomen kunnen worden indien de inventarisatie, waardering en beleidsverankering van het ruimtelijk erfgoed in het buitengebied was geregeld.

Kennis bevindt zich op verschillende niveaus, maar ook nog eens bij een grote verscheidenheid aan publieke en private instellingen en personen. Een goede aansluiting van private kennis en expertise op de kennisketen als geheel is dan ook van wezenlijk belang. Als gemeente zorgen we voor bundeling en vertaling van de kennis. We moeten daarbij in staat zijn om de verschillende partners in de kennisketen te laten samenwerken en kenniscoalities aan te gaan.

Onlangs is in het kader van de visie Binnenstad onderzoek gedaan naar de essentiële cultuurhistorische waarden en ruimte voor transformatie met betrekking tot 5 specifieke locaties. Dit onderzoek past binnen deze pijler. De vervolgfase op dit onderzoek, hoe te sturen op de kwaliteiten van de binnenstad via bestemmingsplan, welstandsbeleid en beeldkwaliteitplan, wordt in 2011 afgerond.

De cultuurhistorische analyses zijn echter niet gemeentedekkend. Binnen deze pijler wordt een voorstel gedaan hoe de hiaten in kennis op te vullen.

Als laatste wordt genoemd de bouwhistorie; dit specifieke onderdeel van de cultuurhistorische waarden is vaak wat onderbelicht terwijl het wel hele wezenlijke informatie geeft over de ontwikkeling van Deventer stad en land. Ook in wettelijke zin vallen de bouwhistorische waarden onder het begrip 'monument' en daarmee zijn wijzigingen aan deze waarden vergunningplichtig. Het verdient de voorkeur de bouwhistorie een goede plek te geven binnen het erfgoedbeleid en vast te leggen in een basiskaart en beleidslijn.

Brand Lange Bisschopsstraat

Tijdens de brand in de nacht van 30 juni op 1 juli 2010 is het pand Lange Bisschopsstraat 24 vrijwel geheel uitgebrand en het naastgelegen pand (26) gedeeltelijk.

Het rechterpand was eind negentiende eeuw sterk verbouwd en had een gave, waardevolle gevel. Het linkerpand bleek een zestiende-eeuws pand te zijn met een gedeeltelijk achttiende-eeuwse voorgevel. Dit laatste pand brandde tot en met de eerste verdieping uit. De panden hadden niet de status van beschermd monument. De twee voorgevels zijn na de brand voorlopig gezekerd, maar al snel is gekozen voor algehele sloop van de restanten, op basis van twee externe rapporten. Voor de optie behoud van de restanten met 16e eeuwse elementen is niet gekozen, met name vanwege de veiligheid.

Omdat er geen instrumenten waren die pleiten voor behoud danwel de onderbouwing konden bieden voor de bouwhistorische waarden, heeft de afweging op dit punt onvoldoende plaats kunnen vinden. Nieuwe argumenten in een dergelijk hectisch proces zijn al snel lastig, en bevestigen het imago van de monumentenzorg als remmend. Het op orde hebben van kennis en instrumenten zou een beslissing echter minimaal beter afgewogen en meer gefundeerd kunnen maken.

Voorbeelden van taken die nog vormgegeven of uitgevoerd moeten worden binnen deze pijler zijn:

- het opstellen van een plan van aanpak voor het maken van cultuurhistorische analyses en de vertaling ervan in transformatieruimte
- het opstellen van gemeentebrede verwachtingenkaart voor het ruimtelijk erfgoed, inclusief bouwhistorie
- inventariseren en selecteren naoorlogs erfgoed
- het actualiseren van het beeldkwaliteitplan voor de binnenstad met criteria voor transformaties in het beschermde stadsgezicht

5.5 Pijler 'Presenteren en uitdragen'

Cultureel en historisch erfgoed

Onder cultureel erfgoed verstaan we archieven, kunstwerken, monumenten en gebedsplaatsen en archeologie. Ook is er immaterieel erfgoed: taal en cultuur, muziek en dans, rituelen en traditioneel vakmanschap. Het goed presenteren van cultureel erfgoed loont. Het trekt toeristen en draagt bij aan een vitale economie, maar is ook van belang voor de stad en versterkt haar historisch bewustzijn. Erfgoed maakt een gedeeld verleden zichtbaar. En voor die presentatie zijn nieuwe en creatieve manieren van samenwerking en inzet van media essentieel. De hele stad is daarbij het podium.* Een goed voorbeeld hiervan is de Open Monumentendag. Deze heeft bewezen een grote publiekstrekker te zijn, landelijk en ook in Deventer. Op een laagdrempelige manier wordt erfgoed van Deventer op aantrekkelijke wijze gepresenteerd.

* Uit advies 'De bereidheid is alles', Beter presenteren van cultureel en historisch erfgoed
Tweijstra Gudde 2009

Ons erfgoed bevat informatie en kennis die ontsloten moet worden om goed inzicht te krijgen in ons verleden, en daardoor deel uit te laten maken van het heden en de toekomst. De aanwezige kennis moet niet in de kast blijven, maar gepresenteerd worden aan betrokken partijen bij ons erfgoed: inwoners, belangenpartijen en eigenaren. Presentatie en communicatie zijn onontbeerlijk voor het behoud van dynamisch erfgoedbestand. Kennisoverdracht, communicatie, inspiratie en instructies ten behoeve van de verhoging van de ruimtelijke kwaliteit zijn hierin kernbegrippen.

De gemeente moet het aanbod aan kennis stroomlijnen naar de professionals, de mensen in het veld, erfgoedorganisaties, maar ook aan de (monument)eigenaren en inwoners van Deventer. Daarnaast zal de gemeente optimaal gebruik maken van de kennis vanuit het veld. Betrokken partijen en organisaties zoals NV Bergkwartier, NV Wonen boven Winkels, Stichting IJssellandschap, Oud Deventer, Stichting Cultureel Erfgoed Deventer, Archeologische Werkgemeenschap Nederland, Stichting Industrieel Erfgoed Deventer en particuliere monumenteigenaren zijn belangrijke gespreks- en samenwerkingspartners. Ook ontwerpers, architecten, stedenbouwkundigen, projectontwikkelaars worden geconsulteerd en uitgedaagd met betrekking tot de ontwikkeling van ons erfgoed.

Vanuit het ruimtelijk erfgoed zetten we in op de gemeentebrede erfgoedpresentatie. De gemeenteraad heeft reeds de ambitie uitgesproken om het erfgoed in samenhang en op een attractieve wijze naar buiten toe te presenteren. Op basis van het advies van Twijnstra en Gudde hierover is aan de Deventer Musea, Stadsarchief en Athenaeumbibliotheek en de VVV de opdracht verleend om hierover een businessplan op te stellen.

Verbreding van het netwerk, goede samenwerking met externe partijen in de gemeente en andere overheden en daarnaast het ondersteunen en stimuleren van betrokkenheid van burgers zijn hiervoor essentieel. Hierbij staan de evaluatie en herijking van de bestaande adviesraden op de agenda. Ook zij zullen hun rol zien veranderen binnen de koers.

Restauratie Lebuinustoren

De inwoners houden van hun stad en ook van de toren die de naam van de stichter van de kerk draagt: Lebuinus. De gemeente wilde iets doen met die betrokkenheid bij dit topstuk uit de monumentencollectie, maar dan wel op een moderne manier. 2010 werd het Jaar van de Lebuinustoren. Samen met andere partijen in de stad werd er een evenementenprogramma voor jong en oud opgesteld. Het programma kreeg als thema 'oud ontmoet nieuw': elk evenement toonde een hedendaagse beleving van de historische Lebuinustoren.

Daarnaast wordt de kennis gebruikt om 'het verhaal van het monument te vertellen'. Met behulp van actieve communicatie, presentatie en ontsluiting van kennis wordt 'het verhaal' verteld, bewustwording van erfgoed is hier het resultaat van. Educatieve projecten over eigen omgeving voor jeugd en volwassenen zijn hierbij een grote factor. De Open Monumentendag(en) heeft bewezen een belangrijke bijdrage te leveren aan 'het verhaal', de beleving en educatie van erfgoed: een belangrijk thema bij de beleidsontwikkeling. De inwoners zullen door actieve voorlichting via websites, nieuwsbrieven, publicaties archeologie, open dagen en lezingen meer betrokken worden bij het ruimtelijk erfgoed. Een goede digitale ontsluiting van de kennis vormt hierbij de basis.

Voorbeelden van taken die nog vormgegeven of uitgevoerd moeten worden binnen deze pijler zijn:

- het maken van een publieksvriendelijke variant van de uniforme digitale ontsluiting van de kennis over het ruimtelijk erfgoed
- het herijken van de adviesraden op basis van de veranderende rol
- het faciliteren/organiseren van netwerkbijeenkomsten ten behoeve van contacten tussen en met belangenpartijen
- het verder uitwerken van project erfgoededucatie
- het actief presenteren van archeologische vondsten
- het goed organiseren en beheren van website en nieuwsbrief

5.6 Pijler 'Proactief transformeren'

Proactief erfgoedbeleid betekent dat we naast het consolideren en in stand houden van het erfgoed in de toekomst vooral inzetten op ontwikkeling, hergebruik en duurzaamheid. Het ruimtelijk erfgoed is gebaat bij een goede (her)bestemming, die functioneel en toekomstbestendig is.

De grootste bedreigingen voor het cultureel erfgoed zijn verval door gebrek aan ingrijpen of verlies door onzorgvuldig ingrijpen. De klassieke monumentenzorg ging uit van behoud door bescherming, een proactief erfgoedbeleid van behoud door ontwikkeling. Dit betekent dat we beschikken over deskundigheid op het gebied van transformatie, selectie en integratie in ruimtelijke planprocessen, naast de deskundigheid op het gebied van instandhouding. Landelijk gezien zijn hier ook diverse ontwikkelingen gaande zoals archeologievriendelijk bouwen (bouwen gecombineerd met het behoud van archeologische resten in de bodem).

St. Jozefziekenhuis

Zonder inzet van kennis verdwijnen waarden onbesproken, ongezien en met grote regelmaat ook ongewild. Dit geldt voor onbeschermd gebouwen en gebieden maar ook voor beschermde rijksmonumenten. De overheid heeft de taak de kwetsbare waarden die van algemeen belang zijn te beschermen. Dat lukt niet altijd en er is ook in Deventer in de loop der jaren veel verdwenen. Onzichtbaar soms voor de buitenwereld, zoals eeuwenoude kappen in rijksmonumenten. Soms omdat de kennis en mankracht niet aanwezig was, bijvoorbeeld voordat de afdeling monumentenzorg bij de gemeente bestond (jaren 70, 80). Soms ook moedwillig, door andere belangen van de eigenaar, of vanuit frustratie over gemeentelijke regels of het onvoldoende adequaat kunnen reageren op ontwikkelingen. Een vergunning biedt daarvoor geen oplossing, is hoogstens een juridische vorm van afspraken of stok achter de deur om kwetsbare waarden een kans te geven.

Kennis inbrengen over de gebouwen, waarden in het proces of op de steiger, goede samenwerking tussen opdrachtgever, architect en overheid levert goede resultaten op. Het st. Jozefziekenhuis is daarvan een mooi voorbeeld. De kwaliteit en inzet is in het proces steeds leidend geweest; bij eigenaar, architect en gemeente. Dat was al ingezet voordat sprake was van bescherming als rijksmonument of monumentenvergunning.

Leidraad voor de toekomst is: erfgoed biedt inspiratie bij stedenbouwkundige en architectonische ontwerpen. Dit vraagt om duidelijkheid en helderheid vooraf in het planproces en niet pas achteraf te toetsen. Maar ook door oog te hebben voor mogelijkheden, door mee te denken, door klantgericht op te stellen en door slimme coalities aan te gaan.

In dit kader zijn herbestemming en hergebruik belangrijke opgaven. De gemeente en de eigenaren van monumentale panden staan de komende jaren voor een grote opgave. Hoe vind je goede bestemmingen voor monumentale panden? Vooral op het gebied van de vele leegstaande kerken en industriële complexen is deze vraag urgent. Dit betekent dat ook hier keuzes gemaakt moeten worden, soms duurt het enige tijd voordat er een goede invulling is gevonden. Dan moeten er maatregelen genomen worden die het pand gedurende de leegstand bescherming bieden. Maar ook in geval van sloop en herontwikkeling is het belangrijk dat minder zichtbare onderdelen als de historische structuren, de stedenbouwkundige onderlegger, als uitgangspunt dienen bij de ontwikkeling.

Van belang is hierbij ook het duurzaamheidsaspect een goede plek te geven. De landelijke kennis die op veel plekken wordt ontwikkeld over energieduurzaamheid in relatie tot de historische omgeving en monumenten zal lokaal vertaald moeten worden. Het herbestemmen van gebouwen is ook vanuit duurzaamheid relevant. Een belangrijke categorie daarbij is de komende jaren het religieus erfgoed dat zijn functie verliest. De herbestemming van leegkomende kerkgebouwen is ook in Deventer urgent. Die herbestemming wordt vaak nog bemoeilijkt door waardevolle interieurs, die maken dat een rigoureuze ingreep onmogelijk is.

Voorbeelden van taken die nog vormgegeven of uitgevoerd moeten worden binnen deze pijler zijn:

- het ontwikkelen van herbestemmingsbeleid gericht op landelijke impulsen (kennis en financieel) en lokaal netwerk
- opstellen en uitvoeren van lokale herbestemmingagenda op basis van een leegstandskaat van ruimtelijk erfgoed binnenstad
- het maken van een voorbeeldenboek transformaties

Financiën

6. Financiën en capaciteit

In hoofdstuk 6 zijn de koers en het ambitieniveau uitgezet voor het erfgoedbeleid van Deventer. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de middelen en de capaciteit.

6.1 Financiën

Structureel budget

In de begroting (product 5, programma 13) is momenteel structureel € 499.000,- voor apparaatslasten opgenomen. Daarnaast is er structureel budget voor archeologie (werkruimte, depot en communicatie € 67.000) en communicatie / presentatie (open monumentendag / communicatie drukwerk - € 30.000) beschikbaar.

Incidenteel budget

Naast het structurele budget is er incidenteel budget dat nu ingezet wordt voor structurele, wettelijk verplichte taken, te weten:

- € 110.000,- voor formatie archeologie advisering in ruimtelijke plannen: dekking vervalt eind 2011*;
- € 75.000,- extra budget voor knelpunten monumentenzorg tot eind 2011;
- voeding subsidieregeling onderhoud gemeentelijke monumenten.

* 0,9 FTE Adviseur Archeologie (Schaal 10). Van de totale kosten van ongeveer € 110.000,- komt er € 39.000,- (0,3 FTE) uit de Maltabijdrage Archeologie en de overige € 71.000,- (0,6 FTE) uit de grondexploitatie. Voor het eerste deel is onzeker hoe lang deze bijdrage nog blijft bestaan. De bijdrage uit de grondexploitatie is niet meer beschikbaar na 2011.

Subsidieregelingen

Deventer kent 3 subsidieregelingen voor het in stand houden of restaureren van monumenten:

- subsidieregeling voor onderhoud aan gemeentelijke monumenten, beeldbepalende panden en rieten daken;
- Deventer Restauratiefonds;
- Gevelfonds.

De voeding van deze regelingen is op verschillende manieren geregeld. In de begroting is slechts zeer beperkt structureel budget opgenomen voor het in stand houden en restaureren van monumenten. Voor cofinanciering van provinciale of rijkssubsidies is geen budget gereserveerd. Incidenteel wordt in dergelijke gevallen een beroep gedaan op de algemene middelen (bijv. Lebuinustoren, gewelfschilderingen).

Subsidieregeling voor onderhoud aan gemeentelijke monumenten, beeldbepalende panden en rieten daken

Deze regeling kent voor 2011 nog voeding ad € 110.000,-. Voor 2012 is geen voeding meer voor handen. De subsidie is slechts bedoeld als tegemoetkoming in de kosten voor sober en doelmatig uit te voeren (periodieke) onderhoudswerkzaamheden, die het behoud van een goede bouwtechnische kwaliteit van het exterieur van een monument garanderen. De hoogte van de toe te kennen subsidie bedraagt maximaal € 3.000,- (in bijzondere situaties maximaal € 6.000,-) per aaneengesloten periode van drie jaren.

Het Deventer Restauratiefonds

Het Deventer Restauratiefonds is een revolverend fonds. In 1998 is hiertoe een overeenkomst gesloten met het Nationaal Restauratiefonds. De stichting beheer Cai heeft dit fonds gevoed. Financiële voeding is op termijn nodig (evaluatie). Met het Deventer Restauratiefonds wordt beoogd de verbetering en het behoud van monumenten te bevorderen door hypotheek te verlenen tegen een zeer lage rente aan eigenaren van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden.

Gevelfonds

In 2001 introduceerde de gemeente Deventer het gevelfonds om het kernwinkelgebied van de stad te verbeteren en aantrekkelijker te maken. In de begroting van product 5 is jaarlijks budget (jaarlijks ruim € 20.000,-) hiervoor. Er is een reserve (€ 200.000,-) ontstaan door minder benutting van het fonds dan geraamd. De herkomst en het doel van de regeling is vastgesteld om te bereiken dat de beeldkwaliteit van de Deventer binnenstad op een hoger peil wordt gebracht.

Het fonds draagt bij in de ontwerpkosten voor nieuwe of gerestaureerde puien. Het betaalt verder mee aan de kosten van verwijdering en vervanging van niet-passende en/of verouderde reclame. Tenslotte is er een pui prijs beschikbaar voor de meest geslaagde verbouwing van een pui. De totale subsidie is niet hoger dan € 6.807,- per pand. Een eigenaar mag maximaal € 20.421,- subsidie ontvangen, ook als de aanvraag meer dan drie panden betreft.

Voor de uitvoering van archeologisch onderzoek is geen structureel geld opgenomen. De kosten worden verhaald op de veroorzaker/eigenaar. Deze kan een beroep doen op het rijk en de gemeente als de kosten excessief zijn. Dit wordt jaarlijks als risico benoemd in de gemeentelijke rapportages en voor eventuele claims wordt een beroep gedaan op de algemene middelen.

6.2 Capaciteit

Er is in de gemeente 3 fte beschikbaar voor monumentenzorg en 1 fte voor archeologie (waarvan 0,3 fte moet worden verdiend). Daarnaast is er dit jaar nog 0,9 fte extra beschikbaar voor archeologie. Deze capaciteit is als volgt verdeeld:

- Strategisch advies 1,8 (waarvan 1 fte archeologie)
- Uitvoerend advies 1,6 (+ 0,9 fte incidenteel archeologie)
- Handhaving/juridisch 0,2
- Ondersteuning 0,4

Uit een onlangs uitgevoerde vergelijking voor monumentenzorg werd pijnlijk duidelijk dat Deventer erg weinig capaciteit beschikbaar heeft ten opzichte van het aantal aangewezen monumenten binnen haar grenzen. Dat merken we zelf, en dat merkt de buitenwereld ook. Onderstaande cijfers zijn geldig voor de monumenten boven de grond; voor archeologie geldt dat ook hier minder capaciteit beschikbaar is dan gemiddeld. Met de huidige incidentele inzet van de adviseur archeologie is dit verschil echter niet zo groot als bij de monumentenzorg.

Deventer	Arnhem	Amersfoort	Nijmegen	Delft	Breda	
450	250	162	92	265	130	monumenten per fte
1100	1149	617	734	1.459	735	aantal monumenten

We merken dat in Deventer de basis niet op orde is doordat structurele klussen blijven liggen. Zo wordt er veel tijd gestoken in actuele en gevoelige dossiers als Binnenstad, Geertruiden en St. Jozef, maar komen we niet toe aan basistaken als de actualisering van het Monumentenbeleid (d.d. 1994), inbreng van cultuurhistorie in RO-sporen, herijking adviesraden, onderhoud monumentenkaart. Dit betekent ook dat kaders vooraf niet duidelijk zijn, waardoor ad hoc moet worden beoordeeld en initiatiefnemers vaak lang op antwoord moeten wachten en geconfronteerd worden met negatieve besluitvorming.

Voor archeologie geldt hetzelfde. Ook hier blijven veel structurele klussen te lang liggen, zoals het selectiebeleid en de Deventer onderzoeksagenda.

Hoe is dat zo gekomen?

Deventer heeft in het verleden een betere verhouding tussen het aantal monumenten en capaciteit gekend. Echter door verschillende ontwikkelingen is deze verhouding scheef gegroeid. Als gevolg van de gemeentelijke herindelingen is het areaal van Deventer steeds gegroeid en daarmee het aantal monumenten en RO-ontwikkelingen, terwijl de beschikbare capaciteit voor monumentenzorg gelijk is gebleven. Ook zijn tijdelijke middelen niet structureel gemaakt, evenals tijdelijke subsidies. Met de invoering van het Verdrag van Malta is voor archeologie vanuit het rijk en gemeente extra geld beschikbaar gesteld waarvoor tijdelijk extra capaciteit kon worden ingezet. Indien dit niet structureel wordt gemaakt zal bij archeologie dezelfde scheefgroei als bij de monumenten boven de grond aan de orde zijn. Daarnaast is ook archeologie geconfronteerd met een vergroting van het grondgebied door de gemeentelijke herindeling.

Benodigde capaciteit

Als gevolg van de autonome ontwikkelingen, zoals beschreven in hoofdstuk 5, zien we het probleem nog groter worden. In het kader van het onderzoek in hoeverre gemeenten op dit moment in staat zijn de modernisering monumentenzorg uit te voeren ('Gemeenten MoMoproof, Andersson Elffers Felix, 2010'), is een norm ontwikkeld om de benodigde capaciteit voor monumentenzorg te berekenen. Voor gemeenten met Rijks- en gemeentelijke monumenten betekent dit dat per 200 monumenten 1 fte beschikbaar zou moeten zijn.

Op basis van de 1100 huidige monumenten betekent dit dat Deventer een capaciteit beschikbaar zou moeten hebben van minstens 5,5 fte om alle taken naar behoren uit te kunnen voeren. Uitgaande van een groei naar 1250 monumenten betekent dat zelfs ruim 6 fte.

Voor archeologie geldt dat om de wettelijke taken naar behoren te kunnen uitvoeren er 3,4 fte nodig is.

6.3 Scenario's

Op basis van voorgaand overzicht over huidige financiën en capaciteit wordt helder dat het lastig zal worden de voorgestelde koers goed vorm te geven. Er moeten keuzes gemaakt worden over de inzet en ambitie van de gemeente Deventer met betrekking tot haar ruimtelijk erfgoed.

Hieronder worden aan de hand van een drietal financiële scenario's keuzemogelijkheden inclusief consequenties op hoofdlijnen geschetst. Na het geven van het financiële kader zal dit nader uitgewerkt worden.

Scenario 1: 'Pas op de plaats'

Scenario 1 gaat uit van de beschikbaarheid van de huidige structurele middelen en beëindiging van het incidenteel budget. Op basis van de huidige structurele middelen zal binnen dit scenario de prioriteit worden gelegd bij het uitvoeren van de wettelijk verplichte taken. Het hoogst noodzakelijke voor wat betreft de wettelijk verplichte taken en de taken op basis van de gemeentelijke verordeningen wordt uitgevoerd. Gedacht moet worden aan de begeleiding van vergunningaanvragen, toezicht, ondersteuning adviesraden en kwaliteitscontrole archeologische onderzoeken.

Er is geen budget voor:

- De nieuwe wettelijk verplichte taken op grond van het Bro (opnemen cultuurhistorie in bestemmingsplannen);
- Wettelijke taak met betrekking tot archeologie, het inbedden van archeologie in bestemmingsplannen;
- Subsidies;
- Intensieve begeleiding bij ontwikkelingen als Geertruiden, St. Jozefziekenhuis, Stadhuis, Pothoofdkade;
- het afronden van de actualisatie monumentenlijst buitengebied;
- in kaart brengen landgoederen.

De huidige bijdrage (in uren) vanuit het programma ruimtelijke ontwikkeling voor het opnemen van archeologie en cultuurhistorie bij (post-zegel)bestemmingsplannen kan het adequaat uitvoeren van deze uitgebreide wettelijke taak niet dekken, zeker gezien het niet structureel maken van de tijdelijke dekking voor de adviseur archeologie. Binnen de huidige programmabegroting van ruimtelijke ontwikkeling is tevens geen rekening gehouden met structurele dekking voor het uitvoeren van de basistaken die het besluit ruimtelijke ordening voor archeologie en ruimtelijk erfgoed stelt.

Ruimtelijk erfgoed zal alleen een plaats krijgen binnen grote ruimtelijke ontwikkelingen als dat vanuit de ontwikkelingen en projecten wordt geïnitieerd en gefinancierd.

Concreet betekent dit dat het binnen dit scenario onmogelijk is de basis, zoals beschreven in pijler 1 van de koers (paragraaf 5.3) op orde te brengen. Er is slechts budget voor het uitvoeren van een deel van de basistaken. Dit betekent ook dat geen verdere uitwerking gegeven kan worden aan de geformuleerde koers. De uitvoering van de pijlers 2, 3 en 4 blijft beperkt tot het onderhouden van incidentele contacten met belangenorganisaties en deelname aan de Open Monumentendag uit pijler 3.

Met het wegvallen van de subsidie voor onderhoud en rieten daken valt de stimulans weg voor het plegen van goed onderhoud. Daarnaast kent het binnenhalen van cofinanciering geen prioriteit.

In dit scenario zou het intensieve proces om de financiering en planvorming van de restauratie van de Lebuinustoren rond te krijgen, niet hebben kunnen plaatsvinden (zie verder uitgebreid overzicht onder scenario 3). Er is geen ruimte om de (niet wettelijke) taken en relaties omtrent de cofinanciering van rijk en provincie te onderhouden en de omvangrijke rijkssubsidie voor de lebuinustoren zou niet zijn verkregen.

Budget scenario 1	
Structurele middelen begroting 2011 (in euro's)	
Apparaatslasten	499.000
Werkruimte en depot archeologie	67.000
Communicatie - representatie	30.000
Totaal	596.000

Dit zijn de structurele budgetten zoals opgenomen in de begroting van programma 13 product 5. Niet meegerekend zijn de rijksbijdrage Malta (€ 39.000,-) en de onder archeologie als taakstelling voor het realiseren van eigen inkomsten opgenomen € 31.000,-.

Scenario 2: 'start maken met de koers'

Bij scenario 2 wordt naast behoud van de structurele capaciteit en middelen (scenario 1) uitgegaan van het structureel maken van de huidige incidentele middelen (0,9 fte archeologie, € 75.000,- knelpunten monumenten en € 110.000,- voor de onderhoudssubsidie) en een eenmalige bijdrage.

Binnen scenario 2 zetten we in op het op orde brengen van de basis en maken we een start met de koers, het integraal benaderen van ruimtelijk erfgoed. We voeren de wettelijke taken uit zoals ook binnen scenario 1. Daarnaast maken we een start met de inbreng van cultuurhistorie in RO-sporen (taken op basis van het Bro) en verzorgen we de archeologische advisering bij bestemmingsplannen en vergunningen (huidige niveau).

In dit scenario wordt ervoor gekozen om incidenteel middelen beschikbaar te stellen voor enkele urgenties, die noodzakelijk zijn om bovenstaande goed vorm te geven. Prioriteit heeft daarbij het ontwikkelen van een systematiek om ruimtelijk erfgoed binnen RO- en bestemmingsplantrajecten een plek te geven, het maken van de structuur voor een verwachtingenkaart en het publieksvriendelijk ontsluiten van gegevens en kennis. Hiermee wordt een impuls gegeven aan de voorgestelde koers.

Inhoudelijk wordt de reeds aanwezige bouwhistorische informatie in deze verwachtingenkaart ontsloten en een vervolgvorstel gemaakt. De actualisatie van de monumentenlijst in het buitengebied wordt voortgezet en afgerond. Voor het naoorlogs erfgoed (met name wederopbouw) wordt een (beschermings)beleid en selectievoorstel geformuleerd; Daarbij wordt optimaal gebruik gemaakt van de betrokken partijen en reeds verzamelde kennis in het veld. Tot slot zal het incidentele budget ingezet worden op de erfgoedbrede presentatie en het netwerk met als focus de geografische vertaling naar de doelgroepen (kaarten, lokatiegericht), omdat deze -naast bijvoorbeeld het roerende erfgoed- specifiek en eigen is voor het ruimtelijk erfgoed. De subsidie voor onderhoud gemeentelijke monumenten en rieten daken wordt gecontinueerd.

Omdat de capaciteit in deze variant niet structureel op orde is en er taken bijkomen, zal het op orde brengen van de basis en het realiseren van de voorgestelde koers afhankelijk zijn van de beschikbaarheid van incidentele middelen. Jaarlijks zullen in de programmabegroting of voorjaarsnota incidentele middelen worden voorgesteld. De prioritering van taken om de basis en kaders verder op orde te krijgen zal jaarlijks plaatsvinden. Voor de pijlers 'presenteren en uitdragen' en 'proactief transformeren' geldt dat de meeste onderdelen van incidentele of andere bronnen/trajecten afhankelijk zijn.

De (aanwezige) kennis wordt functioneel digitaal ontsloten met beperkt beheer en actualisatie. Binnen dit scenario is er nog geen ruimte voor het maken van een gemeentebrede verwachtingenkaart waarin voor een ieder helder de waarden staan gepresenteerd en op basis waarvan kaders gesteld kunnen worden (pijler 2).. Wel kunnen op ad hoc basis waarden worden geïnventariseerd en gewaardeerd als de kosten hiervoor buiten de structurele begroting kunnen worden gefinancierd. Nadere analyse van de mogelijkheden voor doorberekening van kosten (bv grondexploitatiewet) is hierbij aan de orde.

Budget scenario 2	
Structurele middelen begroting 2011 (in euro's)	
Apparaatslasten	499.000
Depot archeologie	67.000
Communicatie - representatie	30.000
Structureel maken incidentele middelen begroting 2011	
Apparaatslasten archeologie	75.000
Apparaatslasten monumenten	75.000
Subsidie onderhoud gemeentelijke monumenten en rieten daken	110.000
Incidenteel	
Investering kennis, infrastructuur ruimtelijk instrumentarium en presentatie erfgoed. Verwachtingenkaart. Bouwhistorie en naoorlogs erfgoed. Presentatie erfgoedbreed en netwerk	220.000
Totaal	856.000 structureel 220.000 eenmalig (over 2 jaar)

Scenario 3: “Deventer als erfgoedgemeente”

Bij het derde scenario wordt de meerwaarde van het ruimtelijk erfgoed centraal gesteld in het algemene gemeentelijk beleid en wordt serieus werk gemaakt van de koers (evenals de ingezette rijkskoers). Dit betekent dat er wordt geïnvesteerd in het in stand houden en ontwikkelen van kwaliteit en dat er meer fte's voor ruimtelijk erfgoed worden ingevuld (conform landelijke richtlijnen zou dit 9,4 fte moeten zijn). Daarmee wordt ingezet op structurele middelen voor het aanvullen van de basiskennis met betrekking tot het ruimtelijke erfgoed (zowel archeologie, monumenten, landschappelijke en stedenbouwkundige structuren, cultuurhistorische elementen en bouwhistorie) en het vervolgens vertalen naar en beheren van toegankelijke digitale waarden- en verwachtingenkaarten. Er wordt werk gemaakt van gemeentebreed waarderen en selecteren van het ruimtelijk erfgoed op basis waarvan keuzes gemaakt worden en kaders gesteld. Bestaande subsidieregelingen worden toegesneden op de nieuwe koers en zo nodig herzien, in aansluiting op rijks- en provinciale regelingen.

Het veld en de burgers worden nauw betrokken bij het proces en medeverantwoordelijk gemaakt voor de instandhouding en ontwikkeling van het ruimtelijk erfgoed. Alle pijlers van de koers komen aan bod en gewerkt wordt aan een efficiënte infrastructuur waarbinnen alle beschikbare kennis, inzet en middelen zo goed mogelijk worden ingezet.

Dit scenario voorziet in behoud van de huidige structurele middelen en het structureel maken van de incidentele middelen zoals verwoord in scenario 1 en 2. Daarnaast bestaat dit scenario uit een uitbreiding van structurele middelen van 150.000 voor apparaatslasten en overige kosten. Op basis van een evaluatie na 3 jaar kan aan de hand van de feitelijke effecten van de nieuwe taken, gecombineerd met deregulering inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre deze middelen toereikend zijn.

Dit is ondermeer wenselijk omdat de staatssecretaris heeft aangekondigd in 2011 met veel aanvullende informatie te komen omtrent handreikingen, kennis en modellen: bijvoorbeeld een landelijk model voor capaciteit dat rekening houdt met de omvang van het erfgoed en een vaste beleidsmatige component. Zo wordt ook gekeken of er tijdelijk voor extra capaciteit kan worden gezorgd voor de MoMo bij de zogenaamde WABO-loketten en wordt een aanpak geformuleerd voor kennisoverdracht richting medewerkers in de Ruimtelijke Ordening.

Nu investeren in genoemde onderdelen als adequate kennisstructuur, logische inbedding van de taken voor ruimtelijk erfgoed binnen de organisatie en overdracht van verantwoordelijkheden naar het werkveld en burgers levert de gemeente in de toekomst een besparing op.

Budget scenario 3	
Structurele middelen begroting 2011 (in euro's)	
Apparaatslasten	499.000
Depot archeologie	67.000
Communicatie - representatie	30.000
Structureel maken incidentele middelen begroting 2011	
Apparaatslasten archeologie	75.000
Apparaatslasten monumenten	75.000
Subsidie onderhoud gemeentelijke monumenten en rieten daken	110.000
Uitbreiding structurele middelen	
Apparaatslasten /overige kosten	150.000
Totaal	1.006.000

Scenario's	1	2	3
Basis op orde			
Advisering aanwijzing rijksmonumenten en beschermde gezichten	X	X	X
Vergunningverlening en toezicht rijks- en gemeentelijke monumenten	X	X	X
Opstellen handhavingsbeleid			X
Beheer rijks- en gemeentelijke monumentenlijst		X	X
Beschikking, begeleiding subsidieaanvragen (Dev.Restauratiefonds/gevelfonds)	X	X	X
Beschikking, begeleiding subsidieaanvragen (onderhoud/riet)		X	X
Kwaliteitscontrole op externe en interne archeologische onderzoeken	X	X	X
Controleren van bouw- en aanlegvergunningen o.g.v. archeologie en opstellen van adviezen waarin de voorwaarden worden uitgewerkt		X	X
Borgen cultuurhistorie in bestemmingsplannen		(X)	X
Inbrengen cultuurhistorische waarden in ruimtelijke ontwikkelingen		(X)	X
Opstellen standaardmethodiek ruimtelijk erfgoed in bestemmingsplannen			X
Archeologische advisering bestemmingsplannen		X	X
Instellen en ambtelijk ondersteunen Adviesraden	X	X	X
Evalueren en herijken adviesraden (o.b.v. MoMo)			X
Begeleiding van restauraties rijksmonumenten		X	X
Inventarisatie monumenten naoorlogs erfgoed		(X)	X
Actualisering monumentenlijst buitengebied		X	X
Opstellen en actualiseren onderzoeksagenda		X	X
Opstellen van selectiebeleid archeologie			X
Opstellen, evalueren en actualiseren beleidsplannen en (subsidie)verordeningen			X
(Beleids)advisering aan gemeentebestuur	X	X	X
Uniforme digitale kennisontsluiting erfgoed		X	X
Uitwerken inzet burgers bij aanwijzing en selectie (MoMo)			X
Kader stellen en ruimte bieden			
Het opstellen van een plan van aanpak voor cultuurhistorische analyses en de vertaling ervan in transformatieruimte			X
Het opstellen van gemeentebrede verwachtingenkaart voor het ruimtelijk erfgoed, inclusief bouwhistorie			X
Actualisering beeldkwaliteitplan Binnenstad mbt cultuurhistorie			X
Archeologie/cultuurhistorie als inspiratie in RO			X
Presenteren en uitdragen			
Nieuwsbrief cultuurhistorie		X	X
Website cultuurhistorie		X	X
Jaarlijkse deelname Open Monumentendag	X	X	X
Jaarlijkse bijdrage erfgoededucatie			X
Publieksvriendelijke digitale kennisontsluiting erfgoedbreed			X
Ontsluiten en presenteren van de resultaten van opgravingen			X
Herijking adviesraden			X
Organiseren netwerkbijeenkomsten			X
Proactief transformeren			
Inventariseren leegstand ruimtelijk erfgoed			X
Ontwikkelen van een lokale herbestemmingagenda			X
Archeologievriendelijk bouwen			X

Literatuurlijst

Kader pagina 5:

G.A. Marlet, 2009, 'de Aantrekkelijke Stad'

Kader pagina 6:

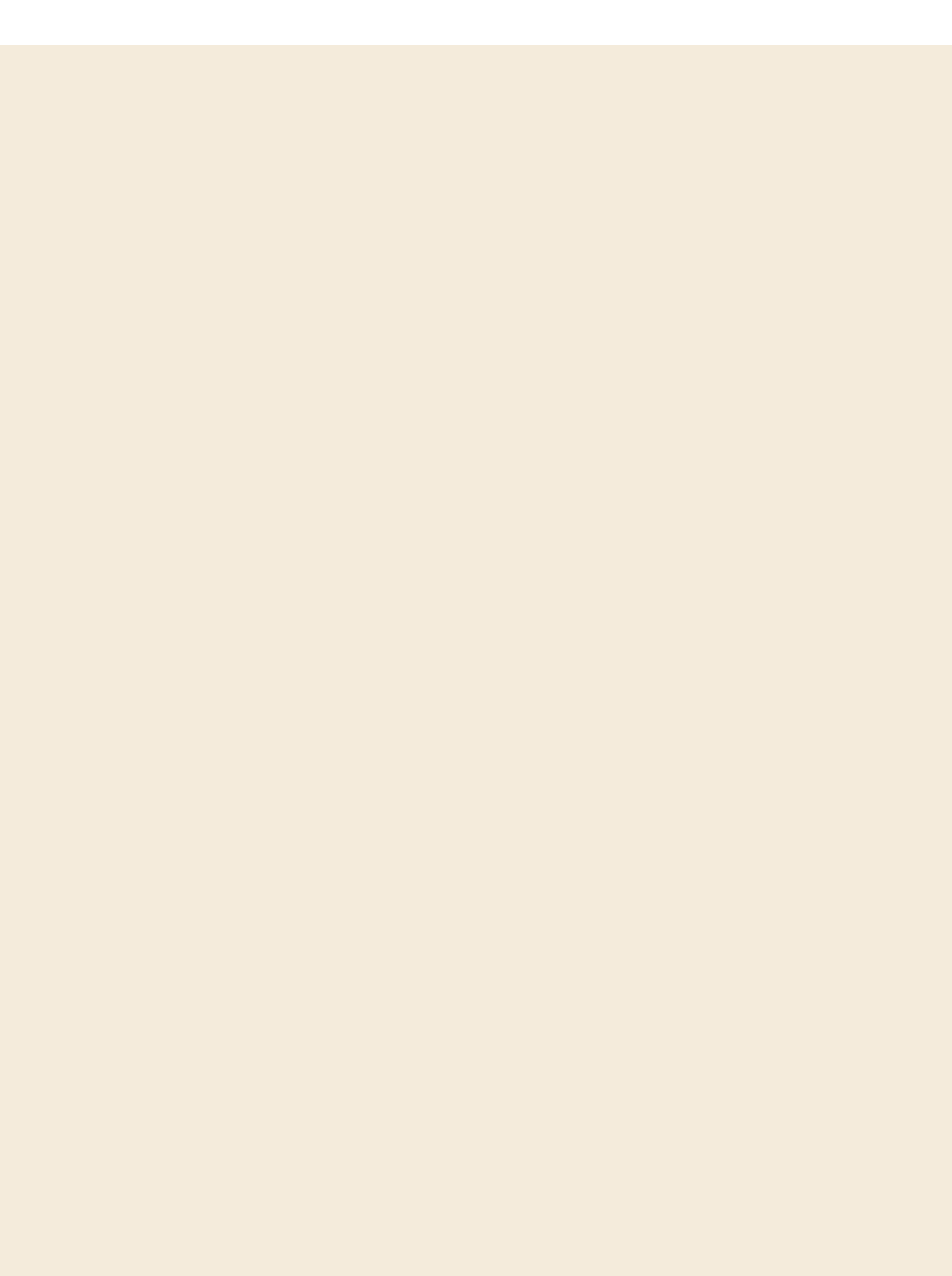
Miniserie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2009, 'Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg'

Onderzoek pagina 11, 3e alinea:

Andersson Elffers Felix, 2010, 'Gemeenten Momoproof'

Tabel pagina 21:

KplusV, 2007, 'Formatie- en belevingsonderzoek afdeling Erfgoed', pagina 8

Colofon

Uitgave : gemeente Deventer
Tekst : Team Ruimte en Economie / Programma Kunst en Cultuur
Vormgeving : AMGdesign Deventer
Oplage : 75 exemplaren

Datum : februari 2011

Mixed Sources
Product group from well-managed
forests and other controlled sources
www.fsc.org Cert no. SGS-COC-005223
© 1996 Forest Stewardship Council